

ועדת הבחירות המרכזית

לכנסת ה-21

סגן נשיא (בדימ) של בית משפט מחוזי פרופ' עודד מודריק
שופט ממונה לפי סעיף 17ד לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט 1959

תר"מ 53/21

העותר: עו"ד חיה מנע

נגד

המשיבים:

1. ישראל זינגר, ראש עיריית רמת גן
2. עיריית רמת גן
3. חברת מפעלי בית עמנואל

החלטה

העתירה והתגובות

העותרת, תושבת רמת גן המתמודדת בבחירות למועצת העיר, עותרת להוצאת צוים להסרת מודעות שונות שפורסמו ברחבי העיר ובחצרים של העיריה או גורם בעל זיקה אליה, המהוות הפרה של הדין התוחם את מגבלות דרכי התעמולה לקראת הבחירות לרשויות המקומיות. העתירה מכוונת גם כנגד קיום אירועים שבהם מתקיימת תעמולה עקיפה שאף זו נוגדת את כללי הדין. מבוקש גם צו מניעה כנגד הישנות תופעות תעמולה פסולה דומות.

אלה העניינים לפרטיהם ותגובות המשיבים בצדם.

שלט בחצר המרכז הקהילתי מרום נווה

הטענה

העותרת צילמה ביום 30.6.18 שלט גדול מאד המציג את תמונתו של ראש העירייה וקורא לבחור בו לראשות העירייה. השלט הוצב על חומה בחצר המרכז הקהילתי מרום נווה שהוא מוסד עירוני המנוהל בידי חברת מפעלי בית עמנואל שהיא תאגיד עירוני (חברה לתועלת הציבור) הנשלט בידי העירייה.

התגובה

המשיבים, לרבות בית עמנואל, אינם חולקים הן על העובדה שהשלט הוצב בתוככי מבנה עירוני והן על כך שהשימוש במתקן או ברכוש עירוני למטרת תעמולת בחירות אסור על פי הדין. טענתם היא שלראש העירייה לא הייתה יד ורגל בהצבת השלט; הדבר נעשה בידי גורם פרטי כלשהו בלי ידיעתו. מכל מקום משנדע הדבר, הוסר השלט. המשיבים מקבלים על עצמם, כל אחד בתחומו, למלא בקפדנות אחר הוראות הדין בדבר מגבלות דרכי התעמולה.

ועדת הבחירות המרכזית

לכנסת ה-21

סגן נשיא (בדימ) של בית משפט מחוזי פרופ' עודד מודריק
שופט ממונה לפי סעיף 17ד לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט 1959

שלטי הכרזה על הקמת חניון ציבורי בכיכר רמב"ם

הטענה

ברחוב ביאליק בעיר הוצבו באחרונה שני שלטים גדולים המיידיעים את הציבור שבקרוב תחל בניית חניון תת קרקעי גדול מאד בכיכר רמב"ם. בעקבות זה פרסם ראש העירייה בדף פייס-בוק שלו את דבר ההקמה הצפוי (תוך שילוב צילום השלטים) ותוך ציון פתרונות החנייה שהחניון יניב לתועלת תושבי מרכז העיר.

הטענה היא שהקמת החניון אינה כלולה בתקציב העירוני הקיים ולפיכך הצבת השלטים קודם זמנם היא סיוע לתעמולת הבחירות של ראש העירייה, שכאמור מיהר לשלב את המידע ולהשתבח בה בהודעה בדף פייס-בוק שלו.

התגובה

נושא הקמת החניון בכיכר רמב"ם מצוי בטיפול מתמשך משך מספר שנים. באחרונה הסכימה רמ"י ליתן רשות שימוש בשטח למטרת הקמת החניון והעירייה אישרה תב"ר (תקציב בלתי רגיל) לשם פרסום מכרז. ההקמה תבוצע בשיטת BOT היינו במימון הקבלן המבצע ואין לכן צורך בתקציב עירוני להקמה. השלטים שפרסמו את מיזם החניון המתוכנן הם מידע שנמסר לציבור במתכונת רגילה כשמדובר בפרוייקטים תשתיתיים רבי משמעות עבור התושבים. לפרסום ולמועדו אין קשר לבחירות.

אכן ראש העירייה בחר לציין את התכנון בדף פייס-בוק אישי ופרטי שלו. הדבר אינו פסול שכן אינו מהווה שימוש במשאב עירוני.

שלט הטמנת עמודי חשמל בשכונת חרוזים

הטענה

בשכונת חרוזים הוצב באחרונה שלט גדול שתוכנו הודעה מעם העירייה על כך שלאחר המתנה של 20 שנה יוצאת בשורה של תוכנית להטמנת עמודי חשמל בקרקע וכן הקמת אשכול גני ילדים בשכונה.

אין יודעים את מועד תחילת העבודות והדבר אף לא הוכלל בתקציב העירוני. לפיכך העותרת גורסת שתוכנו של השלט נועד לשמש כתעמולת בחירות ואין בו מסירת מידע חיוני לציבור (השווה: תר"מ 20-118 אברג'ל נ' דהרי ראש עיריית קריית גת)

ועדת הבחירות המרכזית

לכנסת ה-21

סגן נשיא (בדימ) של בית משפט מחוזי פרופ' עודד מודריק
שופט ממונה לפי סעיף 17ד לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט 1959

התגובה

התוכנית להטמנת קווי חשמל עיליים והתוכנית להקמת אשכול גני ילדים הן תוכניות שלובות. התוכנית להקמת אשכול גנים בשכונת חרוזים מתעכבת זמן רב בשל התנגדות הורים למיקום הגנים בקרבה רבה לקווי מתח גבוה עיליים. לפיכך נצרכה העירייה לתכנן ולהשקעה בתוכנית ההטמנה. זו תכנית מורכבת שאישורה קשור בגורמים רבים. תקציבה אושר כבר בשנת 2016 וכעת היא מצויה בשלב בירור התנגדויות הציבור. לוח הזמנים החוזי יוליך את התוכנית לסיום ב-2020 והעבודות בשטח יחלו ב-2019.

כיון שהשילוט אינו כולל את שם ראש העירייה וכיון שהוא מתייחס לתוכנית המצויה הלכה למעשה לקראת ביצוע אין פסול בידוע הציבור.

הרצאה לנשים ללא עלות ב"בית הצנחן"

הטענה

העירייה הזמינה את נשות העיר להרצאה בבית הצנחן. הכניסה חופשית אך מותנית בהרשמה מראש באתר העירייה. ההזמנה פורסמה בדף פייס-בוק עירוני ובלוחות המודעות בשם העירייה. בלי אזכור שם ראש העירייה. ראש העירייה השתתף במפגש, נשא בו דברים כשהוא לובש חולצה שעליה הכיתוב "אני פמיניסט". הוא פרסם את הדברים בדף הפייסבוק הפרטי שלו.

העותרת גורסת שהאירוע הוא בגדר הענקת מתנה לתושבים שהיא אסורה בתקופת בחירות. נוסף לכך ראש העירייה ניצל את המפגש להופעה לפני קהל בוחרות דבר שהוא כשלעצמו אסור ושילב בכך תעמולת בחירות מובהקת (החולצה).

התגובה

המשיבים אינם חולקים על כך שקיים כנס להעצמת נשים ושהכנס נערך במימון העירייה. לטענתם לא היה זה כנס שתכליתו תעמולתית או פוליטית. הכנס הוא חלק מפעילויות שהעירייה יוזמת המכוונות למגזר מסוים או לקבוצה מוגדרת כיש נחיצות בתמיכה בה. כנסים כאלה, כל עוד הם חלק מפעילות רגילה, שיעדם אינו תעמולה או רכישת לב הבוחרים גרידא וכל עוד תכליתם ראויה הם כנסים או פעילויות מותרים ורצויים [השוו תר"מ 42/21 זכריה נ' ראש עיריית חולון]

כנס לציון יום העלייה

הטענה

ועדת הבחירות המרכזית

לכנסת ה-21

סגן נשיא (בדימ) של בית משפט מחוזי פרופ' עודד מודריק שופט ממונה לפי סעיף 17 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט 1959

עיריית רמת גן פרסמה הזמנה לציבור לכנס ביום 11.7.18 לציון יום העלייה ולרגל 70 שנות עצמאותה של מדינת ישראל. המודעה מציינת שהכנס הוא יוזמה של עיריית רמת גן בשיתוף עם משרד העלייה והקליטה. בתוכנית הכנס צוין כי ראש העירייה יישא דברים במעמד זה.

העותרת גורסת כי נפל פסול כפול בכנס ובפרסומו. הפגם האחד הוא שלפי הנחיית מנכ"ל משרד הפנים בתקופה של ששה חודשים קודם לבחירות אין לציין את שם ראש העירייה או מועמדים אחרים המכהנים במועצת העיר והם מועמדים לכהונה נוספת בה. הפגם השני הוא שהטקס ממומן בידי העירייה והדבר עולה כדי מתת הניתנת לתושבי העיר שכל כולה לא נועדה אלא לשם רכישת לב הבוחרים למען ראש העירייה.

התגובה

הכנס והטקס הם פעילות משולבת של העירייה ומשרד הקליטה. תכלית הכנס היא ציון עשרות שנות עלייה וקליטה בישראל. אין כל סיבה לראות בכנס תכלית של "קניית קולות" הבוחרים. ראש העירייה אינו חתום על ההזמנה. שמו אינו נכרך ביוזמה לטקס. הוא מצוין כאחד הדוברים בכך אין כל פסול.

חלוקת ספרי תנ"ך בחתימת ראש העירייה לבוגרי בתי הספר

הטענה

ביום 20.6.18 נערך באצטדיון "וינטר" ברמת גן טקס סיום שנת הלימודים לבוגרי בתי הספר היסודיים. בטקס חולקו לבוגרים ספרי תנ"ך שבהם כלולה כדף פתיחה ברכת ראש העירייה בצירוף שמו וחתימתו. אחר כך פורסמה תמונה בדף הפייס בוק של העירייה ספר תנ"ך פתוח בדף הברכה כך שהכל ייראו את ברכתו וחתימתו של ראש העירייה.

הטענה היא שחלוקת ספר תנ"ך לבוגרים כשכלולה בו ברכת ראש העירייה וחתימתו בצדה עלולה ליצור רושם שזה שי מאת ראש העירייה. ניתן לראות בכך משום כריכה של ראש העירייה במשאב של הציבור [תרם 90/20]. הפרסום בדף הפייס בוק מפר את הנחיית מנכ"ל משרד הפנים האוסרת פרסום עירוני הכולל את שם ראש העירייה במהלך חצי השנה הקודמת ליום הבחירות

העותרת מציינת כי מבקר המדינה העיר "בעניין דומה" למועצת גבעת זאב לדרוש מראש המועצה ורשימתו החזר עלויות בגין רכישות שהמועצה רכשה כדי לתת מתנות לתושבים באופן המהווה תעמולת בחירות

ועדת הבחירות המרכזית

לכנסת ה-21

סגן נשיא (בדימ) של בית משפט מחוזי פרופ' עודד מודריק
שופט ממונה לפי סעיף 17ד לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט 1959

התגובה

טקס בוגרי בתי הספר היסודיים מתקיים מדי שנה בשנה משך 28 שנים ובכל שנה כלולה בו חלוקת ספרי תנ"ך בחתימת ראש העירייה. ממילא הטקס השתא על כל כלליו וגינוניו נערך כחלק מן השגרה ואין הוא מוכוון בחירות.

הוראות הדין והנחיות המנכ"ל כפי שבוארו בהחלטות של יו"ר ועדת בחירות המרכזית והיו"ר המחוזי מלמדות שהעירייה אינה מנועה בתקופת בחירות לקיים כנסים וטקסים, במיוחד כאלה שהם בחזקת טקסים מסורתיים. אין מניעה שראש העירייה ישתתף בטקסים כאללה ואף יישא בהם דברים ובלבד שלא יעשה את דבריו מסד לנאומי בחירות.

גם הפרסום של טקסים כאלה בדף הפייס בוק העירוני אינו פסול. אם כי מטעמי זהירות הוחלט להסיר את דף החתימה של ראש העירייה מדף הפייס בוק.

שלט המודיע על הקמת חניון תת קרקעי ליד תאטרון רמת גן.

הטענה

לאחר הגשת העתירה הוצב שלט המודיע על כוונה לבניית חניון תת קרקעי ברחוב חיבת ציון ברמת גן.

הטיעון בעניין זה זהה לטיעון בעניין החניון בכיכר רמב"ם

התגובה

כבעניין חניון כיכר רמב"ם גם בעניין זה הטענה היא שמדובר במיזם גדול שתוקצב לפני מספר שנים וההתנהלות לקידומו נמשכת כל העת (בשלב הזה הוגשה בקשה לקבלת היתר בנייה) לפי שמועד הביצוע מתקרב ניתנת הודעה לתושבי הסביבה. ההודעה אינה כוללת את שם ראש העירייה וכמובן אינה מייחסת את התוכנית לראש העירייה דווקא.

דין והחלטה

ניתן לחלק את העתירה לשלושה ראשי עניין: (1) שלט הכולל תמונה של ראש העירייה על מבנה עירוני; (2) כנסים וטקסים כמתנת בחירות; (3) שילוט המפרסם מיזמים של העירייה. לביצוע עתידי.

שלט הכולל תמונה של ראש העירייה על מבנה עירוני
רכיב של העתירה יש לדחות מפני שלא נערכה פנייה מוקדמת כדרישת הדין.

ועדת הבחירות המרכזית

לכנסת ה-21

סגן נשיא (בדימ) של בית משפט מחוזי פרופ' עוזד מודריק שופט ממונה לפי סעיף 17ד לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט 1959

ההתנהלות בהקשר זה מבארת את ערכה של הפנייה המקדימה. עם קבלת העתירה נוכחו המשיבים לדעת שתליית השלט מהווה הפרה של כללי הדין בעניין תעמולת בחירות, שכן נעשה שימוש במבנה עירוני לצרכים מובהקים של תעמולת בחירות. המשיבים מיהרו להסיר את השלט.

אילו נערכה פנייה מתאימה כנדרש חזקה שהסרת השלט הייתה מתבצעת בלי צורך להשחית זמן על עתירות תגובות והחלטות שיפוטיות.

הנפקות המעשית של דחיית העתירה בשל הטעם הדיוני האמור היא שאינני בוחן את אמינות תגובת ראש העירייה ושל שאר המשיבים שהשלט נתלה שלא מיוזמתם, בלי ידיעתם ובלי אישורם.

כנסים וטקסים כמתנת בחירות

פרט להערה שולית אחת אינני מוצא פגם בשלושת הכנסים והטקסים שהם מושא העתירה. במידה רבה אפשר לומר גם "עלינו לשבח".

הרצאה שנערכה עבור נשים במגמה של "העצמה נשית". זו פעולה של העירייה. העירייה יזמה, הזמינה את הציבור וממנה את המפגש. המפגש לא פורסם כיוזמה של ראש העירייה. כיוזמה של העירייה אין במפגש כל פגם. העירייה מבצעת הרבה מאד פעולות שהיא מממנת אותם שהן תואמות את מדיניותה. כבר הבהרתי במקום אחר שכאשר הפעולות הללו מתייחסות לקבוצת יעד מוגדרת שכל בר בי רב מבין את החשיבות שיש לתמיכה בה (קבוצות נוער וילדים, גמלאים, קשישים, חיילים) הן בחזקת פעילות מותרת אלא אם כן יש בסיס לסברה שהפעילות לא הייתה נערכת אלמלא הבחירות מצויות לפתח. דבר גם לגבי פעילות של העצמת נשים, פעולה ללא ספק חיובית, בעניין שהוא על סדר היום החברתי של מדינת ישראל. ההרצאה שקרוב לוודאי ריכזה קהל של עשרות ובוודאי לא יותר ממאות ספורות, אינה דומה למה שלי נדמה כ"לחם ושעשועים" להמונים (מימון הופעת זמר מאד מבוקש עבור קהל אלפים ואפילו רבבות) שכל תכליתו תעמולת בחירות.

כיון שהפעילות ראויה ומבורכת אין פסול בהכללתו של ראש העירייה כנואם ומברך. זה חלק בלתי נפרד מפעילותו של ראש העירייה והיא אינה נפסקת בתקופת בחירות. האיסור חל על ניצול הבמה לנשיאת דברי שבח והלל עצמיים של המועמד או של אחרים לגביו. זה ניצול המשאב העירוני בשרות התעמולה של ראש העירייה. כדבר הזה לא נטען ולא הוכח בעניין ההרצאה דן.

לבישת החולצה עם הכיתוב: "אני פמיניסט" היא אכן בגדר תעמולה (עובדה שהדבר נוצל בידי ראש העירייה לפרסום תעמולתי בדף הפייס בוק האישי שלו). אולם כיון שהחולצה היא המחשה של

ועדת הבחירות המרכזית

לכנסת ה-21

סגן נשיא (בדימ) של בית משפט מחוזי פרופ' עודד מודריק שופט ממונה לפי סעיף 17 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט 1959

הדברים שנשא ראש העירייה וחלק מן הרעיון שאותו ביקש לבטא, אני רואה בדבר סטייה שולית ששוליותה עושה אותה לסבירה.

כנס לציון יום העלייה בישראל. יוזמה משותפת של העירייה והמשרד לקליטת עלייה. שמו של ראש העירייה צוין בהזמנות או במודעות כמי שיישא דברים בכנס.

ראו את האמור לעניין הכנס להעצמת נשים. אין לראות בכינוס הממומן בידי העירייה משום ניצול מיותר של משאב עירוני. זה ניצול ראוי שאין להשוות אותו למתת להמונים.

חלוקת ספר תנ"ך למסיימי בית הספר היסודי. קשה להלום את הטענה. אינני יודע כמה ראשי ערים מניחים בידי בוגרי בתי הספר בעירם תשורה נאה וחשובה מאין כמוה זו¹. רכיב זה של העתירה הוא קנטרני ומוטב היה אלמלא בא לעולם כל עיקר.

פרסום תמונת הברכה החתומה בדף הפתיחה של הספר הוא אולי באורח דווקני פרסום שיכול להיחשב כתעמולה. אולם לדעתי העובדה שהעירייה מגלה לרבים, בדרך מוחשית, שזו הצידה הרוחנית שהעיר (כל העיר) מניחה בצקלונו של הנער הבוגר, חשובה לאין ערוך משוליות התעמולה שיש בדבר. הפרסום הוסר מדף הפייס בוק וממילא גם עניין זה אינו עוד על הפרק. אילו פעלה העותרת כראוי ואילו הגישה פנייה מקדימה, היה מתייגר רכיב עתירה זה על משמעויותיו השליליות (נגטיביות).

(3) שילוט המפרסם מיזמים של העירייה. לביצוע עתידי. שני המיזמים שפורסמו הם כאלה שהבריות מצפים להם ובגדר ציפייה זו יש גם עניין רב בשאלה מתי יחל תהליך מימוש המיזם. מסירת מידע כזה לציבור היא לעתים חיונית כדי לאפשר לציבור לקבל החלטות מושכלות בעניינים שונים. פרסומים מסוג זה הם, לפיכך, חזון נפרץ ברחבי הרשויות המקומיות בישראל.

פרסומים מסוג זה בוודאי פועלים כדי לשבח את החזון והמעש של פרנסי העיר בכלל והעומד בראשה בפרט. אולם הם עשויים להיחשב כתעמולת בחירות רק בהתקיים לפחות אחת מן הנסיבות הבאות: (א) המודעה המפרסמת את המיזם חתומה בידי ראש הרשות או מי מן הנבחרים או

¹ מזווית אישית אעיר שממרחק של כ-60 שנה אני זוכר את עוצמת ההתרגשות של קבלת ספר תנ"ך בסיום הלימודים היסודיים (אז קראו לכך בית ספר עממי). הספר הוענק על ידי ראש המועצה. יותר משחשבתי על כך שראש המועצה העניק לי מתנה, חדרה למוחי ההכרה שהדבר מעיד על חשיבות הספר. במגילת העצמאות צוין ספר הספרים כתרומה הגדולה של עמנו למורשת התרבותית העולמית. ראוי שכל תלמיד בישראל יקבל את התנ"ך מידי ראש הרשות המקומית. אולי יבינו את הנחיצות של "והגית בו" (לאו דווקא יומם ולילה) ולא תישמע עוד טענה מוזרה שברכת ראש הרשות לתלמיד בוגר בית ספר יסודי בצירוף ספר תנ"ך היא מהלך של תעמולת בחירות.

ועדת הבחירות המרכזית

לכנסת ה-21

סגן נשיא (בדימ) של בית משפט מחוזי פרופ' עודד מודריק שופט ממונה לפי סעיף 17ד לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט 1959

שהמודעה מייחסת המיזם לראש הרשות או למי מנבחריה; (ב) הרשות אינה נוהגת לפרסם מודעות ממין זה והיא בוחרת לפרסם מודעה דווקא בתקופת בחירות; (3) המודעה מתייחסת למיזם שתחילתו עתידית, מועדה לא מוגדר או שאין כל ביטחון שהתוכנית תאושר.

המשיבים הראו שאף אחת מן האפשרויות האמורות לא מתקיימת.

התוצאה

העתירה על כל רכיביה נדחת.

אין צו להוצאות

ניתנה היום ד' אב, תשע"ח (16 יולי, 2018) בהעדר הצדדים.

המזכירות תיידע את הצדדים.

פרופ' עודד מודריק

**סגן נשיא (בדימוס) של בית המשפט המחוזי תל אביב
שופט ממונה לפי סעיף 17ד לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) תשי"ט 1959**